

εύρίσκεται ὀπισθεν τῆς μικρογραφίας γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ πρωτοτύπου. Ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν εἶναι νέα, οὔτε ὁ ζωγράφος τῆς ἐπίσης, σοὶ λέγω εἰλικρινῶς.»

Πρὸς ταῦτα, ἡ Κ. Βερμὸνδ ἀνοίγει γελῶσα τὴν εἰκὼνα καὶ ὁ Φορλάγκος ἀναγινώσκει εὐδιακρίτως τὰς κεχαραγμένους ταύτας λέξεις· «Κυρία δε Βερμὸνδ, ζωγραφηθεῖσα κατὰ τὸ 1750 ἔτος, εἰκοσαετῆς τὴν ἡλικίαν.» — Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Φορλάγκος, δὲν δύναμαι νὰ συνέλθω ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς μου! — Εἰπὲ μᾶλλον ἐκ τῆς εὐτυχίας σου! Δὲν εἴμεθα πραγματικῶς ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον; Θεώρησόν με, σοὶ ὁμνῶ ὅτι μὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὴν, ὁμοιάζεις ὡς δύο σταγόνες ὕδατος, μετὰ τοῦ Κ. δε Βερμὸνδ, τοῦ πάππου σου· ἰδοὺ ὁποῖος ἦτο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του. — Ἄχ! Κυρία, ἔχετε πολὺ δίκαιον νὰ με περιγελάτε· εἶμαι πολὺ τρελλός. — Ναι, εἶμαι τῆς γνώμης σου· ἀλλὰ παρηγορήθητι, διότι ἡ μορφή αὐτὴ ἐσύγχισε πολλὰς κεφαλὰς εἰς τὸν καιρὸν τῆς, αἵτινες ἤξιζον περισσότερον τῆς ἰδικῆς σου. Ἦμην ὡραία, ὡραιότατη εἰς τὴν ἡλικίαν εἰκοσι ἐτῶν. — Ἰδέτε λοιπὸν εἶπεν ὁ καλὸς Ὀλιβιέρος, πῶς ἐξήκοντα ἔτη ἀλλοιόνοῦσι μίαν νεάνιδα! — Εἶσαι λοιπὸν ἀκόμη ἐρωτευμένος τῆς μάμμης σου; — Ἄχ! Κυρία, συγχωρήσατε μοι! — Τοῦτο δὲν θὰ τὸ πάθῃ πλέον, προσέθηκεν ὁ Ὀλιβιέρος. — Μάλιστα, ἀπεκρίθη ἡ Κ. δε Βερμὸνδ, σοὶ συγχωρῶ ἐξ ὅλης μου καρδίας μωρίαν ἥτις κολακεύει τὴν φιλαυτίαν μου καὶ ἥτις με διεσκέδασε πολὺ χάρις εἰς τὰς φροντίδας καὶ τὴν καλωσύνην τῶν καλῶν μου φίλων, οἵτινες παρόντες ἐνταῦθα ἤθελον νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν μικρὰν ταύτην κωμωδίαν τὴν ὁποίαν συνέταξεν ἐγώ. — Πῶς! εἶπεν ὁ Φορλάγκος μετὰ νέας ἐκπλήξεως, οἱ Κύριοι οὗτοι; . . . — Βέβαια! Ἰδοὺ ὁ τρομερὸς Φοβερὸς, οἱ δύο ποιηταί, ὁ μουσικὸς, καὶ ὁ μέγας Τοῦρκος! — Τοὺς βλέπω σχεδὸν καθ' ἡμέραν ἐδῶ καὶ δὲν τοὺς ἀνεγνώρισα! Πόσον ὡραία ἔκαμαν τὸ μέρος των! — Ἄχ! ἤμην τρελλός, ἀληθῶς τρελλός! . Φιλτάτη Ἀμαλία, συγχωρήσόν μίαν παρεκτροπὴν, μίαν ἰδιοτροπίαν τῆς φαντασίας μου . . . — Λοιπὸν Ἀμαλία, εἶπεν ἡ Κ. Βερμὸνδ, σοὶ παραχωρῶ ὅλα τὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ ἐρασμοῦ τούτου πονηροῦ. Εἶναι γενναία διότι κατὰ τὰ φαινόμενα, σοὶ ἐγκαταλείπω τὴν τελευταίαν μου κατάστασιν.» Ἡ Ἀμαλία δίδει τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Φορλάγκον, μειδιᾷ καὶ δάκρυα βρέχουν τὰ βλέφαρά της. « — Πῶς, εἶπεν

ὁ Φορλάγκος, μοὶ ἀποδίδεις τὴν καρδίαν σου; — Ὁχι δὲν σοὶ τὴν ἀποδίδω, διότι ποτὲ δὲν τὴν ἔχασες. — Φιλτάτη Ἀμαλία, ὁμνῶ πρὸ τῶν ποδῶν σου ὅτι ποτὲ δὲν θὰ φανῶ ἄπιστος. — Ὅσα συνέβησαν δὲν θὰ ἐξέλθωσι τῆς εἰκογενείας μας, διέκοψε χαριέντως ἡ καλὴ Κυρία Βερμὸνδ.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Φορλάγκος ἐγένετο σύζυγος τῆς Ἀμαλίας. Ἡ εἰκοσαετῆς φαντασία του βαθμίδον κατεπραίνθη, χωρὶς ὅμως νὰ ψυχρανθῇ, καὶ παρουσιάζουσα εἰς αὐτὸν τὴν Ἀμαλίαν ὡς ἀριστοῦργημα χάριτος, πνεύματος καὶ ἀρετῆς· ἐκαλλώπιζεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὴν πραγματικότητα. Ἡ τερπνὴ αὕτη δύναμις τῆς ψυχῆς ὅταν εἶναι καλῶς ὀργανισμένη μᾶς προσκαλεῖ εἰς τὰ χρέη μας, τὰ ὁποῖα στολίζει δι' ὅλων τὰς τῶν θελημάτων καὶ μᾶς δίδει τὴν εὐτυχίαν περικοσμοῦσα τὴν ἀρετὴν διὰ τῶν λαμπρῶν χρωμάτων τῶν ἐντυπώσεών της.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ,)

Κ. ΜΠΑΜΠΑΣ.

Αἱ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἀγίας Γῆς γινόμεναι σταυροφορίαι.

Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 25.)

ΜΕΤΑ τὴν ἡττάν του ταύτην ὁ Σουλτάνος τῆς Νικαίας, μὴ τολμῶν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ δεῦτερον κατὰ τῶν Χριστιανῶν, περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ καταστρέφῃ καὶ ἐρημώνῃ τὴν χώραν ἀφ' ἧς ἐμελλον νὰ διαβῶσιν οὗτοι. Οἱ σταυροφόροι ἀπεφάσισαν νὰ δεύωσιν ἅπαντες ὁμοῦ ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἀποθήσωσιν εὐκολώτερον τὸν ἐχθρὸν, ἀλλὰ τοῦτο ἀπεκαθίστανεν αὐτοῖς λίαν δυσχερὴ τὴν προμήθειαν τροφῶν. Καὶ ἀληθῶς μετ' οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς Γοργώνης ἀναχωρήσεώς των, εἰσῆλθον εἰς χώρας ἐρήμους, ὅπου κατήντησαν νὰ τρέφονται μὲ μόνους τὰς ῥίζας ἀγρίων φυτῶν. Ἡ ἔλλειψις τοῦ ὕδατος κατέστησεν αὐτοῖς ὀδυνηρότερον ἔτι τὴν πορείαν, οἱ πλείστοι δὲ τῶν ἵππων των ἀπέθανον καθ' ὁδόν. Αὐτόπτης τις ἱστορικὸς λέγει ὅτι ὁ στρατὸς τῶν σταυροφόρων ἦτο τότε παράδοξόν τι θέαμα, διότι οἱ μὲν ἱππῶται προηγούντο τῶν στρατῶν των φερόμενοι ἐπὶ ὄνων καὶ βοῶν, ἅπαντα δὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, οἷον αἰγες, κύνες, χοῖροι καὶ λοιπὰ ἔφερον τὰς συσκευὰς τοῦ στρατοῦ. Πρὶν ἢ ὁ ἀλλόκοτος οὗτος στρατὸς φθάσει εἰς τὴν μικρὰν Ἀντιόχειαν, τοσοῦτον ὑπέφερεν ἐκ τῆς δίψης, ὥστε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπέθανον ἐκ τῆς

στερήσεως τοῦ ὕδατος πεντακόσιοι ἄνδρες. Ὅτε δὲ εὗρον ρύακά τινα ὃν ἀνεκάλυψαν οἱ κύνες τοῦ στρατοῦ, ἔπεσον ἐντὸς αὐτοῦ τοσοῦτον ἀπροφυλάκτως, ὥστε τριακόσιοι ἐξ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν ἀκαρεῖ, πλεῖστοι δὲ ἔμεινον ἀσθενεῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Τέλος ἔφθασαν εἰς τὴν μικρὰν Ἀντιόχειαν, ἥτις ἀνοίξασα τὰς πύλας τῆς, ἐδέχθη αὐτοὺς φιλοφρόνως. Τὸ εὐάερον καὶ εὐκαρπῶν τῆς χώρας ταύτης ἀνεκούφισε πλεῖστον τοὺς καταπεποννημένους σταυροφόρους, καθεκάστην δὲ οἱ κάτοικοι τῶν περὶ πόλεων ἤρχοντο ν' ἀσπασθῶσιν αὐτοὺς ὡς ἐλευθερωτάς των.

Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν των παρ' ὀλίγον ὅμως νὰ χάσωσι τοὺς δύο καλλιτέρους αὐτῶν στρατηγούς. Ὁ κόμης Βαϊμούνδος ἔπεσεν βαρέως ἀσθενῆς καὶ ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, ὁ δὲ Γοδεφρείδος, πλανηθεὶς εἰς τι παρκαείμενον δάσος, καὶ ἰδὼν στρατιωτὴν παλαίοντα πρὸς τινα ἄρκτον, ὥρμησε νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἀλλὰ δηχθεὶς ὑπὸ τοῦ θηρίου, ἀπώλεσε τοσοῦτον αἷμα, ὥστε ἐφέρθη ἡμιθανὴς εἰς τὸ στρατόπεδον. Οἱ δύο οὗτοι στρατηγοὶ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας μετὰ ταῦτα εἶποντο τοῦ στρατοῦ φερόμενοι ἐπὶ φορείου. Ἀλλὰ τὸ χερίστον δυστύχημα ἦν ἡ ἔρις ἥτις ἀνεφύη ἐν τῷ στρατῷ τῶν σταυροφόρων. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γοδεφρείδου Βαδουῖνος καὶ ὁ Τανκρέδης εἶχον πεμφθῆ ὡς πρόσκοποι μετὰ τινων λόχων ἐκ τούτων ὁ Τανκρέδης ἔφθασε μέχρι τῆς πόλεως Ταρσοῦ, ἥς ἡ τουρκικὴ φρουρὰ συγκατένευσε νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν, ἂν μέχρι τινὸς χρόνου δὲν ἐλάβαναι βοήθειαν. Ὁ Βαδουῖνος μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, ἀποῦ ἐπὶ πολὺ ἐπλανήθη εἰς τὰς ἐρήμους τοῦ Ταύρου, ἔφθασε καὶ οὗτος κατὰ τύχην εἰς τι ὄρος πλησίον τῆς Ταρσοῦ, ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ὁποῦ εἶδε πρὸ τῆς πόλεως ἐστρατοπεδευμένον τὸν Τανκρέδην. Οἱ σταυροφόροι τοῦ Βαδουῖνου κατέβησαν τότε καὶ συνευωχήθησαν μετὰ τῶν τοῦ Τανκρέδου, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἰδόντες τὴν σημαίαν τοῦ Τανκρέδου κυμαينوμένην ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου, ἐζήθησαν ὑπὸ ζηλοτυπίας. Ὁ Βαδουῖνος ἰσχυρίζετο ὅτι εἰς αὐτὸν ὀφείλει νὰ παραδοθῇ ἡ πόλις, καθότι ὁ στρατὸς του ἦτο πολυπληθέστερος τοῦ ὑπὸ τὸν Τανκρέδην· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεμία ἀκρόασις ἐδίδετο εἰς τοιαῦτα ἐπιχειρήματα, ὁ πόλεμος ἔμελλε νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα. Εὐτυχῶς οἱ ὑπὸ τὸν Τανκρέδην ἐκ μετριοφροσύνης ὑπεχώρησαν καὶ ἐγκατέλιπον τὴν πόλιν εἰς τοὺς περὶ τὸν Βαδουῖνον, ὅστις γενόμενος ἄπαξ κύριος τῆς πόλεως, τοσοῦτον ἐδυσπῖσται πρὸς τοὺς λοιποὺς,

ὥστε ἠρνήθη νὰ δώσῃ ἄσυλον ἐντὸς τῆς πόλεως εἰς τριακοσίους σταυροφόρους οὓς ὁ Βαϊμούνδος εἶχε πέμψῃ εἰς ἐπικουρίαν τοῦ Τανκρέδου. Τοὺς καταπεποννημένους τούτους ἄνδρας κατέσφαξαν τὴν νύκτα ἐκείνην οἱ Τοῦρκοι τῆς Ταρσοῦ, ὅτε δὲ ἡ φρικώδης εἰδήσις ἐγένετο γνωστὴ ἐν τῇ πόλει, οἱ στρατιῶται τοῦ Βαδουῖνου κατελήφθησαν ὑπὸ μανίας, καὶ ἐφόρμησαν κατὰ τῶν Τοῦρκων καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου των ἀρχηγοῦ, ὅστις ἔφυγεν ἵνα σωθῇ ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ῥιπτομένων βελῶν. Μετὰ τινος στιγμῆς ἐπανῆλθεν ἐν μέσῳ τῶν στρατιωτῶν του καὶ, δικαιολογήσας τὴν διαγωγὴν του, ὥρμησεν ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς κατὰ τῆς Μουσουλμανικῆς φρουρᾶς, ἣν καὶ κατέσφαξαν πρὸς ἐξίλωσιν τῶν δολοφονηθέντων κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην σταυροφόρων.

Μετὰ τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς ταύτης ὁ Βαδουῖνος ἐνισχυθεὶς καὶ ὑπὸ πιερατῶν τινων εὐρωπαίων, οἵτινες παρέπλεον τότε κατὰ τύχην τὰ παράλια ἐκεῖνα, ἐγκατέστησε φρουρὰν εἰς Ταρσὸν, καὶ μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ ὠδεύσεν ἀκολουθῶν τὰ ἔχνη τοῦ Τανκρέδου. Ἀλλὰ παρὰ τὴν πόλιν Μαλμίστην συναντηθέντες οἱ δύο στρατοὶ, συνεπλάκησαν ἄλιν, καὶ τὸ αἷμα τῶν σταυροφόρων ἐχύθη ἐκ νέου ἐνταῦθα. Ἐν τούτοις ὁ στρατὸς τοῦ Τανκρέδου ἡττηθεὶς, ἐγκατέλιπε τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ ἐπανῆλθεν ἐν ἀταξίᾳ εἰς τὴν πόλιν ἀφήσας πολλοὺς αἰχμαλώτους εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ. Τῇ ἐπαύριον ὅμως ἀπεκατέστη ἀναμέσον τῶν δύο στρατῶν ἡ ἁρμονία καὶ ἐγένετο πλήρης ἡ συμφιλίωσις. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν στρατιωτῶν των, καὶ ὠρείσθησαν νὰ λησμονήσωσιν ἐντελῶς τὰς διχονοίας των.

Ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ὁ Τανκρέδης καθυπέταξεν ἄπασαν τὴν Κιλικίαν, ἡ δὲ μεγάλη στρατιὰ τῶν σταυροφόρων ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀντιοχείας ἔφθασεν εἰς Ἰκόνιον, ἀκολουθῶς εἰς Ἡράκλειαν, εἶτα εἰς Κοζώνην, ὅπου εὗρον τροφὰς ἐν ἀφθονίᾳ. Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης μέχρι Μαρασίας ὁ στρατὸς διέβη ἀπόκρημνον χώραν, ἣν διὰ τὸ δύσβατον ὠνόμασεν ὄρος τοῦ Διαβόλου. Οἱ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει φρουροῦντες Τοῦρκοι ἔφυγον ἅμα ἀφικομένων τῶν σταυροφόρων, οἱ δὲ Χριστιανοὶ κάτοικοι ἐδέχθησαν αὐτοὺς φιλοφρόνως. Ἐνταῦθα ἔφθασε καὶ ὁ Βαδουῖνος μετ' οὐ πολὺ, ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀποθανοῦσα ἐτάφη ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ὁ φιλόδοξος οὗτος ἀνὴρ, θέλων νὰ κατακτήσῃ χώρας καὶ βασιλεία, κατέπεισε τινὰς τῶν σταυροφόρων νὰ τὸν ἀκολου-

θήσασιν ὑπὸ τοιούτου σκοποῦ ὁρμώμενος νύκτα
τινὰ ἐγκαταλιπὼν τὸν στρατὸν ἀνεχώρησε κρύφα
μετὰ τῶν λειποτακτῶν ὁπαδῶν του, ἐκυρίευσεν
τὰς ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Εὐφράτου πόλεις Τουρ-
βεσέλ καὶ Ραβενέλ, διέβη τὸν ποταμὸν τοῦτον,
καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἑδεσσαν τὴν μητρόπολιν τῆς
Μεσοποταμίας, ἣν ἐκυβέρνηα τότε Θεόδωρός τις
ὑποτελὴς τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ λαὸς τῆς πόλεως
ἐδέχθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους
σταυροφόρους. Ὁ δὲ δοικητὴς αὐτῆς ὅπως κολα-
κεύσῃ ἐτι μᾶλλον τὸν Βαδουίνον, καὶ πείσῃ αὐτὸν
νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Σαρακηνούς εἰς οὓς ἐπλήρωνεν φό-
ρον, υἱοθέτησεν αὐτὸν κατὰ τὰ ἀνατολικά ἔθιμα.
Διαμένοντος τοῦ Βαδουίνου ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ οἱ
κάτοικοι τῆς πόλεως ἐστασίασαν κατὰ τοῦ δυ-
στυχοῦς Θεοδώρου, ὅστις ἰδὼν τὸ ἀδύνατον τοῦ ν'
ἀντισταθῆ, ἀπεσύρθη ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, ἀλλὰ
καὶ ἐκεῖ οἱ στασιασταί, ἀθετήσαντες τὸν γενόμε-
νον συμβιβασμὸν, εἰσώρμησαν καὶ ἀρπάσαντες τὸν
δυστυχῆ διοικητὴν ἐκ μέσου τῆς θεραπείας του,
κατεκρήμνισαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν τειχῶν
τοῦ φρουρίου, ὁ δὲ Βαδουίνος οὐχὶ μόνον δὲν ἐνήρ-
γησέ τι πρὸς λύτρωσιν τοῦ θετοῦ τούτου πατρός
του, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἐδέχθη, μετὰ τινος προ-
σποιητὰς ἀποποιήσεις, καὶ τὴν διοίκησιν τῆς πό-
λεως, ἣν ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἐκείνης τῷ προσέ-
φερε. Μετ' οὐ πολὺ ἐπέκτεινε τὰ ὅρια τοῦ μικροῦ
κράτους του, ἄλλας μὲν ἐπαρχίας κυριεύων διὰ
τῶν ὅπλων, ἄλλας δὲ διὰ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἐπὶ
τέλους, διὰ τοῦ συνοικεσίου ὃ συνῆψε, νυμφευθεὶς
τὴν ἀνεψιάν ἁρμενίου τινὸς ἡγεμόνος, ἐπεξέτεινεν
αὐτὸ μέχρι τοῦ Ταύρου, καὶ ἔρριψε τὰ θεμέλια
ἰσχυρᾶς ἡγεμονίας, ἥτις ἀκολούθως προσέφερεν
πλείστας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς σταυροφόρους καὶ ἐ-
σχημάτισε τὸ προπύργιον τῆς ἐν τῇ ἀνατολῇ
φραγκικῆς δυναστείας.

Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ταύρου, ἡ Συρία ἅπα-
σα ἔμενεν ἀνοικτὴ εἰς τὸν χριστιανικὸν στρατὸν,
καὶ ἡ κυρίευσίς τῆς Ἀντιοχείας, τῆς πρωτευού-
σης τοῦ ἄλλοτε Συραϊκοῦ βασιλείου, ἦν τὸ πρῶ-
τιστον καθήκον τῶν σταυροφόρων. Ἐν τινι πόλει,
Ἀρτεσίᾳ καλουμένη, συνθηροίσθη ἅπας ὁ στρατὸς,
ἐκτὸς τοῦ Βαδουίνου καὶ τῶν ἀκολούθων του, ἐν-
ταῦθα δὲ ἐξεδόθη διάταγμα μὴ ἐπιτρέπον εἰς οὐδένα
τὴν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ ἀποχώρησιν. Οὕτω ἅπαντες
ἐσυνηνωμένοι ἐκινήσαντες ἀπὸ Ἀρτεσίας, ἔφθασαν
μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ὀρόντου, οὗ τὰς ὄχθας συν-
ήνου ἡ σιδηρὰ καλουμένη γέφυρα. Τὴν γέφυραν ταύ-
την ἐκυρίευσαν οἱ σταυροφόροι ἀποδιώξαντες ἀπ' αὐ-

τῆς τοὺς φρουροῦντας ἐχθροὺς, καὶ οὕτω διέβη ἅπας
ὁ στρατὸς τὸν μόλις τέσσαρας ὥρας ἀπέχοντα τῆς
Ἀντιοχείας ποταμὸν τοῦτον. Οἱ σταυροφόροι μετ'
οὐ πολὺ εἶδον ἀπέναντί των εἰς τριῶν τετάρτων
τῆς ὥρας ἀπόστασιν τὴν περίφημον Ἀντιόχειαν,
ἐνθα ὁ μεγαλείτερος τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ Ἰωάν-
νης ὁ Χρυσόστομος εἶχε διατρίψει κατὰ τοὺς
πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐντὸς τῆς
πόλεως ταύτης, ἣν πρὸ δεκατετραετίας εἶχον κυ-
ριεύσει οἱ μουσουλμάνοι, εἶχον καταφύγει μετὰ
τῶν οἰκογενειῶν καὶ θησαυρῶν αὐτῶν οἱ πλεί-
στοι κάτοικοι τῶν περιχώρων ὁ δὲ Τουρκο-
μάνος Ἐμίρης Βαγιασιὰμ ἡ Ἀγκιὰν ἐνεκλείσθη
ἐντὸς αὐτῆς μετὰ ἑπτὰ χιλιάδων ἱππέων καὶ εἴ-
κοσι χιλιάδων πεζῶν. Ἡ ὄχυρὰ θέσις τῆς Ἀντιο-
χείας ἔθεσεν ἐπὶ τινι χρόνον εἰς δισταγμὸν τοὺς
σταυροφόρους, ἂν ὀφείλωσι νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἀ-
μέσως τὴν πολιορκίαν ἢ ἂν εἶναι συνετώτερον νὰ
περιμείνωσι καὶ τοὺς λοιποὺς κατόπιν ἐρχομέ-
νους σταυροφόρους, πρὸ πάντων δὲ τὰς δυνάμεις
ἃς ὑπεσχέθη νὰ πέμψῃ αὐτοῖς ὁ Ἀλέξιος, ἀλλ' ἐπὶ
τέλους αἱ ἐνθαῤῥυντικαὶ προτροπαὶ τοῦ Ἀδεμά-
ρου καὶ τοῦ δουκὸς τῆς Λορραίνης κατέπεισαν
αὐτοὺς νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἀμέσως τὴν πολιορκίαν.
Παρευθὺς τότε ὁ στρατὸς τῶν σταυροφόρων προσ-
εβλάσεν εἰς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἐν στρατιω-
τικῇ παρατάξει, ὁ δὲ Ὀρόντης εἶδε τότε παρὰ
τὰς ὄχθας τοῦ ἐξακοσίας χιλιάδας προσκνητῶν,
αἱ τριακόσιοι τῶν ὁποίων ἔφερον τὰ ὅπλα.

Ὁ στρατὸς περιέβλεπεν ἀπανταχόθεν τὴν πόλιν
ἐξαίρεσι τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους, ἀπὸ τοῦ ὁποίου,
λίαν κρημνώδους ὄντος, δὲν ἐδύνατο νὰ προσ-
βάλλῃ αὐτὴν, οἱ δὲ τοῦρκοι ἐκλείσθησαν ἐντὸς
τῶν τειχῶν καὶ οὐδεὶς ἐφάνετο ἐπὶ τῶν ἐπάλ-
ξεων. Τὴν φαινομένην ταύτην ἀπραξίαν τῶν
πολιορκουμένων οἱ σταυροφόροι ὑπέλαβαν ὡς ἀ-
ποθαῤῥυνσιν, διὸ διεσπάρσαν ἀπερισκέπτως εἰς
τὰς πεδιάδας, ὅπως συλλέξωσιν καρποὺς καὶ στα-
φυλάς, ὧν ἔβριθον αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ δένδρα.
Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἡ εὐζωΐα καὶ ἡ ἀργία εἰσῆ-
γαγον τὴν διαφθοράν ἐν τῷ στρατῷ, ἕνεκα τοῦ
ὁποίου οἱ ἐντὸς τῆς Ἀντιοχείας Τοῦρκοι ἤρχισαν
νὰ λαμβάνωσι θάρρος. Ἡμέραν τινὰ ἐξεληθόντες
οὗτοι ἐπέπεσαν ἐξαπιν' ὡς κατὰ τῶν ἐχθρῶν των,
οὓς ἄλλους εὗρον μόλις φρουροῦντας τὸ στρατό-
πεδον, καὶ ἄλλους τῇ δε κακείσε διεσπαρμένους.
Πάντες ὅσοι, λεηλασίας χάριν εἴτε διασκεδάσεως,
εὗρέθησαν εἰς τὰς κόμας ἢ εἰς τὰς παρὰ τὸν Ὀ-
ρόντην ἀμπέλους εὗρον τὸν θάνατον. Ὁ Ἀρχι-

διάκονος Ἀλβερώνης κατελήφθη ἀπροσδοκῆτως ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καθ' ἣν στιγμήν, ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς πρασιάς, ἐπαιζεν εἰς τοὺς κύβους μετὰ Συρίας γυναικὸς, ὠραιοτάτης τὴν ὄψιν. Οἱ περὶ αὐτὸν προσκυνηταὶ ἐδόθησαν εἰς φυγὴν, ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῶν Τούρκων, ὁ δὲ δυστυχὴς Ἀρχιδιάκονος ἀπεκεφαλίσθη πάραυτα ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ἡ Συρία γυνή, ἀφοῦ ὑπέστη τὰ αἰσχίστα ὑπὸ τῶν ἀρπακτῶν αὐτῆς, ἀπέθανεν ἐκ τῶν πληγῶν τῆς, τὰς δὲ κεφαλὰς ἀμφοτέρων ἀπεσπένδονισαν οἱ Τούρκοι μετὰ ταῦτα διὰ μηχανῆς εἰς τὸ χριστιανικὸν στρατόπεδον.

Ἐκ τῶν παθημάτων τούτων ἐγένοντο τοῦ λοιποῦ προσεκτικώτεροι οἱ σταυροφόροι, καὶ ὤμωσαν νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατον τῶν συστρατιωτῶν των. Ὅθεν περιέζωσαν στενώτερον τὴν πόλιν καὶ ἐδιπλασίασαν τὰς προσπάθειάς των, ὅπως ἐμποδίσωσι πᾶσαν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐξόδον τοῦ ἐχθροῦ, αἵτινες ὡς ἐκ τούτου ἐγένοντο ἐφεξῆς σπανιώτεροι.

Κατὰ τὰς πρώτας τῆς πολιορκίας ἡμέρας ὁ χριστιανικὸς στρατὸς εἶχε καταναλώσει πολλῶν μηνῶν τροφάς, ἐπομένως ἤρχισεν ἤδη νὰ αἰσθάνηται τὴν ἔλλειψιν των. Προσέτι αἱ συνεχεῖς βροχαὶ καὶ αἱ πλυμμῆραι ἤρχισαν νὰ καθιστῶσι δυσχερῆ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ διατριβὴν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡ θείσις τοῦ στρατοῦ ἀπέβαινε μᾶλλον οἰκτρά. Ἐκδρομὴ τις εἴκοσι χιλιάδων σταυροφόρων, γενομένη εἰς προνομήν, ἐθεράπευσεν ἐπὶ τινα χρόνον τὰς ἀνάγκας των, ἀλλ' ἡ πείνη ἐπέστη καὶ πάλιν ὀδυνηρότερα. Νέαι ἐκδρομαὶ ἐγένοντο συνεχῶς, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία αὐτῶν ἀπέβαινε ἀείποτε μεγαλειτέρα, καθότι αἱ πλησιόχωροι ἐπαρχίαι κατεστρέφοντο βαθμηδὸν ὑπὸ χριστιανῶν τε καὶ Τούρκων. Δυστυχῶς δὲ καὶ αὕτη ἡ μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συγκοινωνία εἶχε διακοπῇ, καὶ οὐδὲν πλοῖον ἐφαίνετο προσορμιζόμενον εἰς τὸν ἑπτὰ ὥρας ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἀπέχοντα λιμένα. Ἐν μέσῳ τούτων κακουχιῶν ὁ Ἀρχιδιάκονος τῆς Τούλης, προσβληθεὶς τρεῖς μίλλια μακρὰν τῆς Ἀντιοχείας ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπέθανεν μετὰ τῶν τριακοσίων ὁπαδῶν του. Συγχρόνως οἱ σταυροφόροι ἔμαθαν καὶ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας, ὃν οἱ Τούρκοι κατέσφαζαν ἐπιπεσόντες νύκτωρ κατ' αὐτοῦ. Εἰς τὸ πλεῖστον τοῦ νέου τοῦτου ἡγεμόνος ἀπέθανε μαχομένη καὶ ἡ Ἀνθή, θυγάτηρ τοῦ δουκὸς τῆς Βουργονδίας, ἥτις ὑπὸ ἀγνοῦ ἔρωτος ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ τὸν δυστυχῆ μνηστῆρά της.

Ἰπὸ τῶν στερήσεων καὶ τῶν δυστυχημάτων τούτων κατατρυχόμενοι οἱ δυστυχεῖς σταυροφόροι, βλέποντες δὲ καθ' ἑκάστην δεκατιζομένους ἑαυτοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιδημιῶν καὶ ἄλλων ταλαιπωρημάτων, ἤρχισαν νὰ βλασφημῶσι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποῦο δι' αἰσχυρίζοντο ὅτι ἐμάχοντο. Ὁ στρατὸς ἅπας εἶχε καταντῆσαι ἐλεεινὸν θέαμα· ὠχροὶ, ἰσχυοὶ, καὶ μόλις καλυπτόμενοι μὲ εὐτελῆ τινὰ βράχη οἱ δυστυχεῖς ἐκείνοι στρατιῶται διέθεον τὰς πεδιάδας ὡς φάσματα, ὅπως ἀρπάσωσιν ἀπὸ τῶν στομάτων τῶν θηρίων ἄγρια τινὰ χόρτα, τὰ ὁποῖα ἔτρωγον ὡμὰ καὶ ἀνάλατα, ὡς λέγει αὐτόπτης τις τῶν δυστυχιῶν των. Ἐκ τῆς ἀπελπισίας ἐγεννήθη ἕτερον ἔτι κακόν, ἡ λειποταξία· πλείστοι ὅσοι ἤρχισαν νὰ καταλίπωσι τὰς τάξεις των, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἀριθμοῦνται ὁ δουξ τῆς Νορμανδίας, ὅστις ὅμως τρεῖς προσκληθεὶς ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἐπανῆλθεν, ὁ τοῦ Ἀλεξίου στρατηγὸς Τατίκιος μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, ὁ Γουλιέλμος, ὑποκόμης Μελοῦνης, καὶ τέλος αὐτὸς ὁ Πέτρος ὁ Ἑρμιῆτης ἀπῆλθε κρύφα ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. Ἡ λειποταξία τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐσκανδάλισε πλεῖστον τοὺς σταυροφόρους· καταδιώξας δ' αὐτὸν καὶ συλλαβὼν ὁ Τανκρέδης, τὸν ἐπανέφερεν ἐπονειδίστως μετὰ τοῦ Γουλιέλμου εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ἄλλ' ἐν μέσῳ τούτων δυστυχημάτων καὶ αὕτη ἡ ἀρετὴ εἶχεν ἐκλείψει ἀπὸ τοῦ χριστιανικοῦ ἐκείνου στρατοῦ. Ἄν πιστεύσωμεν τοὺς συγχρόνους ἱστορικοὺς, ἅπαντα τὰ ἁμαρτήματα τῆς ἀτίμου Βαβυλῶνος ἐπεπόλαζον καὶ παρὰ τοῖς ἐλευθερωταῖς ἐκείνοις τῆς Σιών. Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Πούη καὶ ἄλλοι κληρικοὶ διὰ τῶν νοουθεσιῶν των ἐπροσπάθησαν νὰ ἐπικαφέρωσι τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἠθικὴν, συνετάχθησαν δὲ καὶ νόμοι πρὸς τιμωρίαν τῶν πταιστών, καὶ ἀναγκάσθησαν πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἀτοπημάτων νὰ ἐγκλείσωσι χωρὶς τὰς γυναῖκας, ὅπερ ὅμως ἐγένετο αἰτία αἰσχυρῶν ἔτι ἐγκλημάτων.

Ἐν τούτοις τὸ ψῆχος ἤρχισε νὰ ἐκλίπη καὶ ἅπασαι αἱ τοῦ χειμῶνος κακουχίαι ν' ἀφανίζωνται· αἱ ἀσθένειαι ὀλιγώρουν ἤδη καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν σταυροφόρων ἐλάμβανεν ὄψιν ὀλιγώτερον κατηρῆ, ἀφοῦ μάλιστα παρέλαβε καὶ τροφὰς ἐκ τῶν νήσων Κύπρου, Ρόδου καὶ Χίου. Ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ οἱ σταυροφόροι ὑπεδέχθησαν τοὺς σταλέντας ὑπὸ τοῦ Καλίου τῆς Αἰγύπτου πρέσβεις, οἵτινες ὡμολόγησαν τὴν ἀποστροφὴν ἣν

εἶχεν ὁ Καλὶφης τοῦ νὰ συνομολογήσῃ συμμαχίαν μετὰ τῶν χριστιανῶν, ἀλλ' ὅτι αἱ νίκαι τῶν κατὰ τῶν Τούρκων τὸν ἔκαμψαν νὰ πιστεῦσῃ ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν ὡς ἐκδικητὰς καὶ ἐκτελεστὰς τῆς δικαιοσύνης του. Ὑπέσχεοντο δὲ τοῖς σταυροφόροις ὅτι ὁ Καλὶφης τῶν ἦτο διατεθειμένος ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐτοιμάζεται νὰ εἰσέλθῃ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ Συρίαν.

Ὁ Καλὶφης οὗτος, ὑπολαβὼν ὅτι οἱ σταυροφόροι ἐπεθύμουν νὰ ἴδωσι μόνον τὴν Ἱερουσαλήμ, ὑπέσχετο νὰ ὑπερᾶσπῃ τὸ θρησκευμὰ των, ν' ἀνεγείρῃ τὰς ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν καὶ ν' ἀνοίξῃ τὰς πύλας τῆς ἁγίας πόλεως εἰς πάντας τοὺς προσκυνητὰς, ἐπὶ τῷ ὄρει νὰ εἰσέλθωσιν ἄνευ ὅπλων καὶ νὰ μὴ μείνωσι πλέον τοῦ ἐνὸς μηνός. Ἄν οἱ σταυροφόροι ἐδέχοντο τὰς ἀνωτέρω συνθήκας, ὁ Καλὶφης ὑπέσχετο νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτοὺς, ἄλλως τε οἱ λαοὶ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Αἰθιοπίας, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν τε Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν πιστοὶ θὰ ἐδείκνυν τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων των εἰς τοὺς πολεμιστὰς τῆς δύσεως. Τὰς προτάσεις ταύτας ἤκουσαν δυσαρέστως οἱ σταυροφόροι, ἀλλ' οὐχ ἤττον, θέλοντες νὰ περιποιηθῶσι κατὰ τὴν φιλίαν τοῦ Καλὶφου ἐκείνου, ἐξελέξαντο ἐπιτροπὴν ὅπως συνοδεύσῃ τοὺς Αἰγυπτίους κατὰ τὴν εἰς Κάϊρον ἐπιστροφὴν των, καὶ νὰ κομίσῃ τῷ Καλὶφῃ τὰς τελευταίας περὶ εἰρήνης προτάσεις των.

Μετὰ τινὰς αἱματηρὰς μάχας αἱ συνῆψαν οἱ σταυροφόροι μετὰ τῶν πολιορκουμένων, καὶ ἐν αἷς ἀείποτε ἀνεδείχθησαν νικηταὶ οἱ πρῶτοι, ἡ ἀπελπισία κατέλαβε τοὺς ἐντὸς τῆς Ἀντιοχείας, ἐνθ' ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἄμιλλα τῶν σταυροφόρων ἐξήπτοντο ἐτι μάλλον. Ἀπασα ἡ πέριξ χώρα ἔμεινεν ἐλευθέρα μετ' οὐ πολὺν, αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἐκλείσθησαν καὶ ἐπομένως μάχαι ἀνάμειον τῶν δύο στρατῶν δὲν ἐλάμβανον ἐφεξῆς χώραν, ἀλλὰ μόνον αἱ γενόμεναι ἐκατέρωθεν ὤμαι καὶ βάρβαροι πράξεις διέκοπτον τὴν πρόσκαιρον πολεμικὴν ἐκείνην ἀργίαν. Οἱ δυστυχεῖς αἰχμαλῶτοι ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ πάντες οἱ ἐντὸς τῆς Ἀντιοχείας εὐρεθέντες ἐρρίφθησαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἰς τὰς φλόγας, καὶ ὑπέστησαν τὴν διὰ τοῦ πυρὸς θάνατον.

Ἐν τούτοις οἱ πολιορκούμενοι, στενοχωρηθέντες ἐκ τῶν στερήσεων, ἐζήτησαν ἀνακωχὴν καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ παραδοθῶσιν ἐὰν μὴ ἔρθανεν αὐτοῖς βοήθεια. Οἱ σταυροφόροι ἐδέχθησαν ἀσυνέτως τὴν

εἰρήνην ταύτην, ἥς ἄμεσον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῷ στρατῷ διχόνοια.

Μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης ταύτης οἱ πολιορκούμενοι ἔλαβον εὐκαιρίαν νὰ προμηθευθῶσι τὰς ἀναγκαίας τροφάς, καὶ μετὰ ἑπτὰ μηνῶν πολιορκίαν ἡ πόλις ἐκείνη ἠδύνατο καὶ ἤδη νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺ εἰσέτι, ἐὰν ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ πανουργία δὲν ἔφερον εἰς πέρας, ὅ,τι ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀνδρεία δὲν κατάρθωσαν μέχρι τοῦδε. Ὁ φιλόδοξος καὶ ἐγωιστῆς Βαϊμουνδος ἐξέριψε τὸ κατακτητικὸν βλέμμα του ἐπὶ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ ἄνθρωπον δυνάμενον νὰ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς χεῖράς του. Τοιοῦτον εὗρε ἀρμένιον τινα ἀρνησίθηρσκον, Πύρρον καλούμενον, ἐπιτήδειον καὶ δραστήριον. Οὗτος ἔχων ὑπὸ τὴν φρουρσίην του τρεῖς τῶν σημαντικωτέρων τοῦ φρουρίου πύργων, ὑπερήσπισεν αὐτοὺς ἀνδρείως, ἀλλ' ἅμα εἶδεν ὅτι διὰ τῆς προδοσίας ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ πλείοτερον ἢ διὰ τῆς πίστεώς του πρὸς τὸν Καλὶφην, ἀπεφάσισε νὰ προτιμήσῃ τὸ πρῶτον. Λαβὼν ἀφορμὴν νὰ γνωρίσῃ τὸν Βαϊμουνδον, ἐξέθηκε πρὸς αὐτὸν ἐν τινὶ συναντεύξει ἡ κατὰ τῶν Μουσουλμάνων παράπονά του, τὰς ὕβρεις ὅσας παρ' αὐτῶν ὑπέστη, καὶ τῷ ἐξεφράσε τὴν μετάνοιάν του διότι ἐγκατέλιπε τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐβήρνησε τὰς συμφορὰς τῶν Χριστιανῶν. Ὁ πανοῦργος Βαϊμουνδος, ὅστις δικαίως ὠνομάσθη ὁ Ὀδυσσεὺς τῶν Λατίνων, ἐνόησεν ἁμέσως τοὺς κρυφίους στοχασμοὺς τοῦ Πύρρου, ἐπήνεσε τὴν μεταμέλειάν του, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πλείστας ὕσας ὑποσχέσεις. Τότε ὁ ἀρνησίθηρσκος ἤνοιξε πρὸς αὐτὸν ἐντελῶς τὴν καρδίαν του, καὶ ὤμοσαν ἀμφοτέρω ἀπαρᾶβιαστον πρὸς ἀλλήλους φιλίαν. Ἐκτοτε ἐξηκολούθουν μετὰ μεγίστης μυστικότητος τὰς συναντεύξεις των ἐν αἷς ἐσυμφώνησαν τὰ περὶ τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως. Ἀφοῦ τὰ πάντα οὕτω διωμολογήθησαν, ὁ Βαϊμουνδος προσεκάλεσεν εἰς συμβούλιον τοὺς σημαντικωτέρους τῶν σταυροφόρων ἀρχηγούς, καὶ ἐξέθηκεν αὐτοῖς ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ στρατοῦ ἐξήρτηται ἀπὸ τῆς πορθήσεως τῆς πόλεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη, ὅχυρά οὖσα, ἦν ἀδύνατον ν' ἀλωθῇ, ὑπέδειξεν αὐτοῖς ὅτι ὠφείλον νὰ δελεάσωσιν ἐκείνους οὓς δὲν ἠδύναντο νὰ νικήσωσιν. Ὁ Βαϊμουνδος, εἰ καὶ δὲν ἐξεφράσθη καθαρῶς, ἐνόηθη ὅμως ὑπὸ τοῦ ἐπίσης φιλοδόξου Βαϊμουνδου, ὅστις ἀπέκρουσε λίαν ἰσχυρῶς τὰς πονηρὰς εἰσηγήσεις τοῦ πρίγκηπος τοῦ Ταράντου, εἰπὼν ὅτι ἡ δι' ἀπάτης ἐκπόρθησις τῆς πόλεως, εἶναι ἐπινόημα γυναικῶν ἄξιον. Μετὰ τὸν Βαϊμουνδον ἀπερρίψαν ἐμ-

παικτικῶς καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ τὴν πρότασιν τοῦ Βαϊμούνδου, ὅστις ἐσιώπησε τότε περιμένων ὅπως ἡ ἀνάγκη δώσῃ ἑτέραν εἰς τοὺς συστρατιώτας του συμβουλὴν.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν του ἔπεμψεν ἀποστόλους ἀπανταχοῦ τοῦ στρατοπέδου, διαδίδοντας ἐπιφόβους ἐιδήσεις, ἐξ ὧν πτοηθέντες οἱ χριστιανοὶ ἔπεμψαν τινὰς τῶν στρατηγῶν ὅπως πληροφορηθῶσι περὶ τῆς ἀληθείας τῶν διαφημιζομένων. Ἐπανελθόντες οὗτοι ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ ἡγεμὼν τῆς Μοσουλ ἀληθῶς ὁδεύει πρὸς τὴν Ἀντιόχειαν μετὰ στρατοῦ συγκειμένου ἐκ διακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ ὅτι ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς πόλεως ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδόν. Ὅτε διεδόθη ἡ εἰδήσις αὕτη ἐν τῷ στρατῷ ὁ Βοεμούνδος περιήρχετο τὰς τάξεις αὐτοῦ ἐξαίρων ἐπίτηδες τὸν κίνδυνον, καὶ προσποιοῦμενος λύπην καὶ φόβον πλείοτερον τῶν λοιπῶν, εἰ καὶ ἐνδομύχως ἐμειδία ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τοῦ σχεδίου του. Οἱ στρατηγοὶ τῶν σταυροφόρων συνήλθον τότε καὶ πάλιν ὅπως συμβουλευθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐν τῷ συμβουλίῳ τούτῳ διάφοροι γνώμοδοτήσεις ἐγένοντο, μεχριστοῦ ἀναστάς ὁ Βοεμούνδος ἀπέδειξε τὸ ἄτοπον πασῶν τῶν γνώμων, καὶ κατέδειξε προδηλοτάτην ἤδη τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ Πύρρου, ὅστις ὑπέσχετο νὰ παραδώσῃ τοὺς τρεῖς πύργους ὧν ἴστατο φρουρὸς, ὅτε, τούτου γενομένου, ἅπαντα ἡ πόλις ἔμελλε νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν σταυροφόρων. Ἀφοῦ κατέληξε τοῦ λόγου του ἔδειξεν ὁ Βαϊμούνδος καὶ ἔγγραφα τοῦ Πύρρου, δι' ὧν οὗτος ὑπέσχετο τ' ἀνωτέρω αἰτῶν ὡς μόνην ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του τὸ νὰ μὲν ὁ Βοεμούνδος κύριος τῆς Ἀντιοχείας. Ὁ καθ' ἑκάστην μεγαλυνόμενος κίνδυνος, καὶ ἡ βαθμηδὸν προχωροῦσα ἀμηχανία κατέπεισε τέλος τοὺς σταυροφόρους νὰ δεχθῶσι τὴν γνώμην τοῦ Βοεμούνδου, καὶ πάντες οἱ στρατηγοί, ἐξαίρουμένου τοῦ ἀκάμπτου Ραϊμούνδου, παρεχώρησαν τῷ Βοεμούνδῳ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἐξώρισαν αὐτὸν νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του.

Τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀλώσεως τῆς Ἀντιοχείας ὑπὸ τοῦ σταυροφορικοῦ στρατοῦ εἶναι τοσοῦτον δραματικόν, ὥστε ἡμεῖς προτιμῶμεν νὰ μεταφράσωμεν δλόκληρον τὸ τεμάχιον, ἐν ᾧ δι' ἀμιμήτου καλάμου περιγράφει ὁ ἱστορικὸς **Michaud** τὸ περίεργον τοῦτο γεγονός.

« Ἐξελθὼν τοῦ συμβουλίου, λέγει ὁ συγγραφεὺς αὗτος, ὁ πρίγκηψ τοῦ Ταράντου ἀνήγγει-

λε τῷ Πύρρῳ, ὅτι τῷ στέλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὡς ὄμηρον. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς προδοσίας εἶχεν ὀρίσθῃ διὰ τὴν αὔριον. Ὅπως δὲ οἱ πολιορκαύμενοι μένωσιν ἐντελῶς ἀμέριμνοι, ἀπεφασίσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ στρατόπεδόν του ὁ σταυροφορικὸς στρατός, νὰ διευθυνθῇ κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἔμελλε νὰ φθάσῃ ὁ ἡγεμὼν τῆς Μοσουλ Κουρπαγὰς, εἴτα, τῆς νυκτὸς ἐπερχομένης νὰ ἐπανεέλθῃ καὶ συνενωθῇ ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ἀντιοχείας.

Τῇ ἐπαύριον, περὶ τὴν πρωΐαν, ὁ στρατὸς διετάχθη νὰ ἐτοιμασθῇ πρὸς ἀναχώρησιν, ὀλίγας δ' ὥρας πρὸ τῆς νυκτὸς οἱ σταυροφόροι ἐξήρχοντο τοῦ στρατοπέδου ἠχοῦντες τὰς σάλπιγγας καὶ φέροντες ἀναπεπταμένους τὰς σημαίας των. Μετὰ μικρὰν ὁδοιορίαν ὀπισθοδρομήσαντες ἐπανήλθον ἐν σιγῇ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τῇ διαταγῇ δὲ τοῦ πρίγκηπος τοῦ Ταράντου, ἔμεινον ἐν τινι κοιλάδι κειμένη πρὸς δυσμὰς καὶ πλησίον τοῦ πύργου τοῦ καλουμένου τῶν τριῶν ἀδελφῶν, ὃν ἐφρουρεῖ ὁ Πύρρος. Ἐνταῦθα ἐκοινοποιήθη τῷ χριστιανικῷ στρατῷ τὸ μυστήριον τοῦ σχεδίου δι' οὗ ἔμελλον ν' ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι τῆς πόλεως.

Μ' ὅλα ταῦτα, τὰ μηχανήματα τοῦ Πύρρου καὶ Βοεμούνδου παρ' ὀλίγον ν' ἀνατραπῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου. Καθ' ἣν στιγμήν ὁ χριστιανικὸς στρατὸς κατέλειπε τὸ στρατόπεδόν, ἡ φήμη τεκταινομένης τινὸς προδοσίας διεσπάρη αἴφνης ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, ὑποπτοὶ δὲ ἐθεωροῦντο οἱ χριστιανοὶ καὶ οἱ νεήλυδες μουσουλμάνοι, τινὲς μάλιστα ἐπρόφερον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πύρρου, κατηγοροῦντες αὐτὸν ὅτι συννοεῖτο κρύφα μετὰ τῶν σταυροφόρων. Ὅθεν ἠναγκάσθη οὗτος νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως, ὅστις ἐξετάζων αὐτὸν προσήλου τὸ βλέμμα ἀτενῶς ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως εἰσδόσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ του· ἀλλ' ὁ Πύρρος διὰ τῆς συμπεριφορᾶς του διεσκέδασε τὰς ὑποψίας τοῦ διοικητοῦ ἐπρότεινε μάλιστα ὁ ἴδιος διάφορα κατὰ τῶν προδοτῶν μέτρα, καὶ συνεβούλευσε τὸν κύριόν του ν' ἀντικαταστήσῃ δι' ἑτέρων τοὺς φρουροὺς τῶν σημαντικωτέρων πύργων. Πάντες ἐπευφήμησαν εἰς τὴν συμβουλὴν ταύτην, ἣν ὁ διοικητὴς διενεοῖτο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιούσαν. Συγχρόνως διαταγαὶ ἐδόθησαν νὰ θανατωθῶσιν ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς πάντες οἱ ἐντὸς τῆς πόλεως εὐρισκόμενοι χριστιανοί.

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πύρρου ἔτυχε νὰ φρουρῇ πύργον τινα παρακείμενόν τῳ φρουρουμένῳ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του, διὸ ὁ Πύρρος ἐνόμισε συμφέρον νὰ παρασύρῃ καὶ ἑκείνον ἐν τῇ συνωμοσίᾳ· ἀπελθὼν

θὲ πρὸς αὐτόν, «ἀδελφέ μου, τῷ εἶπε, γινώσκεις ὅτι οἱ σταυροφόροι ἐγκατέλιπον τὸ στρατόπεδόν των καὶ ὁδεύουσιν εἰς συνάντησιν τοῦ στρατοῦ τοῦ Κουρπαγά. Ἀναλογιζόμενος τὰς ὁσας ἐδοκίμασαν ταλαιπωρίας καὶ τὸν ἀπειλοῦντα αὐτοὺς θάνατον, δὲν δύναιμι νὰ μὴ αἰσθανθῶ οἶκτον δι' αὐτούς. Ἐπίσης γινώσκεις ὅτι κατὰ τὴν νύκτα ταύτην, πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἀντιοχείᾳ χριστιανοὶ, θέλουν σφαγιασθῆ κατὰ διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ, ἀφοῦ ὑποστῶσι παντὸς εἶδους περιφρονήσεις. Τοῦτο μοὶ προξενεῖ ἄφικτον λύπην, οὐδὲ δύναιμι νὰ λησμονήσω ὅτι ἐγεννήθημεν ἐν τῇ αὐτῇ θρησκείᾳ καὶ ὅτι ἄλλοτε διατελέσαμεν ἀδελφοὶ των. » Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Πύρρου δὲν ἔφερον τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα. «Ἀπορῶ, ἀπήντησεν αὐτῷ ὁ ἀδελφός του, βλέπων ὅτι θρηνεῖς ἀνθρώπους οὓς ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν μετὰ φρίκης ὡς ἐχθρούς. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν σταυροφόρων ἐνταῦθα ἀπληχόμεν πάντα τὰ ἀγαθὰ ἀφοῦ δὲ μᾶς πολιώρικισαν, ζῶμεν ἐν μέσῳ τοῦ κινδύνου καὶ τοῦ τρόμου. Εἴθε τὰ κακὰ ὅσα ἐπροξένησαν ἡμῖν νὰ πέσωσι κατὰ τῆς κεφαλῆς των! Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς μεθ' ἡμῶν κατοικοῦντας χριστιανούς, ἀγνοεῖς ἄραγε ὅτι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἰσὶ προδόται καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο διανοοῦνται εἰμὶ τίνι τρόπῳ νὰ παραδώσωσιν ἡμᾶς εἰς τὸν ἐχθρόν; » Περνάας τοὺς λόγους τούτους, ἔβριψεν ἐπὶ τοῦ Πύρρου ἀπειλητικὸν βλέμμα· ἀλλ' οὗτος ἰδὼν ὅτι ἐφωράθη, λησμονεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅτι εἶναι ἀδελφός του ὁ ἀρνούμενος νὰ γενῇ συνεργὸς εἰς τὴν προδοσίαν του, καὶ ἀντὶ πάσης ἀπικτητέως, ἐμπήγει τὸ ξίφος εἰς τὴν καρδίαν του.

Τέλος ἔφθασεν ἡ κρίσιμος στιγμή. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ, ἡ δὲ ἐνσκήψασα καταιγὶς ἀπετέλει ἔτι μεγαλειότερον τὸ σκότος· ὁ σαλεύων τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἄνεμος καὶ αἱ ἐκρηγνύουσιν κεραιῶν ἐμπόδιζον τοὺς φρουρούς ν' ἀκούσωσι τὸν ἐλάχιστον παρὰ τὰ τείχη θόρυβον. Ὁ οὐρανὸς ἐφαίνετο διάπυρος πρὸς δυσμὰς, καὶ κομήτης τις παρουσιασθεὶς εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐφαίνετο εἰς τοὺς θεισιδαίμονας σταυροφόρους ὡς προσημαίνων τὴν προωρισμένην στιγμὴν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἀπίστων.

Οἱ σταυροφόροι περιέμενον ἀνυπομονῶς τὸ σήθημα. Ἡ φρουρὰ τῆς Ἀντιοχείας ἦτο ἅπασα βυθισμένη εἰς τὸν ὕπνον, ὅτε εἰς Λομβάρδος, σταλθεὶς παρὰ τοῦ Βοεμούδου, ἀνέβη τὸν πύργον διὰ δερματίνης κλίμακος. Ὁ Πύρρος ἐδέχθη αὐτόν, πῶ εἶπεν ὅτι τὰ πάντα εἰσὶν ἑτοιμα, καὶ ὅπως

τῷ δώσῃ τεκμήριον τῆς εἰλικρινείας του, τῷ δεικνύει τὸ πτώμα τοῦ πρὸ ὀλίγου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου σφαγιασθέντος ἀδελφοῦ του. Καθ' ἣν στιγμὴν συνωμίλουν περὶ τῆς συνωμοσίας των, ἀξιωματικὸς τις τῆς φρουρᾶς, ἐπισκεπτόμενος τοὺς φύλακας, ἐπαρουσιάσθη φέρων φανὸν πρὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πύρρου φυλασσομένου πύργου. Οὗτος, χωρὶς οὐδόλως νὰ ταραχθῇ, ἔκρυψε τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Βοεμούδου καὶ παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ ἀξιωματικοῦ, παρὰ τοῦ ὁποίου λαμβάνει ἑπαίνους διὰ τὴν ἄγρυπνον φρουρήσιν του, ἀκολούθως ἀποστέλλει τὸν Λομβάρδον μὲ ὁδηγίαν πρὸς τὸν πρίγκηπα τοῦ Ταράντου. Ὁ Λομβάρδος ἐπανέρχεται εἰς τὸν χριστιανικὸν στρατὸν πρὸς ὃν διηγεῖται πάνθ' ὅσα εἶδε, καὶ ἐξορκίζει τὸν Βοεμούδον, ὡς ἐκ μέρους τοῦ Πύρρου, νὰ μὴ χάσῃ οὐδὲ στιγμὴν πρὸς ἐκτελέσειν τοῦ σχεδίου.

Αἴφνης ὁμως ὁ φόβος κατέλαβε τοὺς στρατιώτας, οἵτινες κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως εἶδον τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, καὶ οὐδεὶς προσεφέρετο ν' ἀναρρίχῃ ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως. Μάτην ὁ Γοδεφρείδος, μᾶτην ὁ πρίγκηψ τοῦ Ταράντου, μετεχειρίζοντο ἐναλλάξ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἀπειλάς· οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἔμενον ἀκίνητοι. Ὁ Βαϊμούνδος ἀναβάνει τέλος πρῶτος διὰ κλίμακος ἐκ σχοινίων, ἐλπίζων νὰ μιμηθῶσιν οἱ ἀνδρεότεροι τὸ παραδειγμά του, ἀλλ' οὐδεὶς καταπιέθεται νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, μόνος δὲ ἔφθασεν ἐντὸς τοῦ πύργου τοῦ Πύρρου, ὅστις αὐστηρῶς ἤλεγξεν αὐτῷ τὴν τοσαύτην του βραδύτητα. Ὁ Βαϊμούνδος καταβάνει ἐσπευσμένως πρὸς τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐπικυαλαμβάνει αὐτοὺς ὅτι τὰ πάντα εἰσὶν ἑτοιμα πρὸς ὑποδοχὴν των. Οἱ λόγοι του, καὶ πρὸ πάντων τὸ παραδειγμά του, ἐπαναφέρουσι τέλος τὸ θάρρος, ἐξήκοντα δὲ σταυροφόροι παρουσιάζονται πρὸς ἀνάβασιν τοῦ τείχους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνέβησαν διὰ δερματίνων κλιμάκων, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τινος ἱππότου, Κόβαλ καλούμενου, ὃν ὁ βιογράφος τοῦ Τανκρέδου παρομοιάζει πρὸς αἰτὸν δηγοῦντα τοὺς αἰτιδεῖς αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν ἐξήκοντα τούτων ἀνδρείων διακρίνετο ὁ κόμης τῆς Φλάνδρης καὶ πλεῖστοι τῶν σημαντικωτέρων ἀρχηγῶν. Πάραυτα ἕτεροι ἐξήκοντα σταυροφόροι ἀκολουθοῦσι τὰ ἔχνη τῶν πρώτων, καὶ τούτους πολλοὶ ἄλλοι, οἵτινες ἀνέβαινον μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς καὶ τοσοῦτοι τὸν ἀριθμὸν, ὥστε ἡ ἐπαλξις ἀφ' ἧς ἀνηρτᾶτο ἡ κλίμαξ κατέπεσε μετὰ κρότου ἐντὸς τῆς τάφρου, καὶ ὅσοι

εἶχον φθάσει ἤδη ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ τείχους κατέπεσαν ἐπὶ τῶν δοράτων καὶ τῶν γυμνῶν ξιφῶν τῶν συστρατιωτῶν των. Τότε ἡ ἀταξία καὶ ἡ σύγχυσις διεδόθη εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐφορμώντων, ἀλλ' οἱ ἀρχῆγοι τῆς συνωμοσίας ἔμενον θεωροῦντες τὰ πάντα μετ' ὀμμάτων ἀτάραχον. Ὁ Πύρρος ἐνηγκαλίζετο τοὺς νέους τοῦ ἐταίρου ἐπὶ τοῦ αἱμάσσοντος πτώματος τοῦ ἀδελφοῦ του, παραδίδει τὸν ἕτερον ἀδελφόν του εἰς τὰ ξίφη των, καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς κατόχους τῶν εἰς τὴν φρουρῇσιν του ἀνατεθέντων τριῶν πύργων, μετὰ τῶν ὁποίων ἐπτά ἕτεροι περιῆλθον πάραυτα εἰς τὴν ἐξουσίαν των. Ὁ Πύρρος προσεκάλεσε τότε εἰς βοήθειάν του ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν στρατὸν, προσαρμόσας τῇ ἐπάλξει ἑτέραν κλίμακα, δι' ἧς ἀνέβησαν οἱ προθυμώτεροι τῶν σταυροφόρων· εἶτα ὑπέδειξε τοῖς λοιποῖς θύραν τινὰ, ἣν βιάσαντες οὗτοι εἰσῆλθον ἐν τῇ πόλει.

Ὁ Γοδεφρείδος, ὁ Βαϊμούνδος, ὁ κόμης τῆς Νορμανδίας, διέτρεχον μετ' οὐ πολὺ εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ κεφαλῇς τῶν λόχων των. Αἱ σάλπιγγες ἔκραζον ἅπασαι, καὶ ἀπὸ τῶν τεσσάρων λόφων τῆς πόλεως ἀντήχει ἡ τρομερὰ κραυγὴ· «Ὁ Θεὸς τὸ θέλει! ὁ Θεὸς τὸ θέλει!» Ἄμα ἤκουσαν τὸν πρῶτον θόρυβον τῆς προσβολῆς ταύτης οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἀντιοχείᾳ χριστιανοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἤγγικεν ἡ τελευταία στιγμή, καὶ ὅτι οἱ μουσουλμάνοι ἤρχοντο νὰ κατασφάζωσιν αὐτούς. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἡμικοιμώμενοι ἐξῆλθον τῶν οἰκῶν των ὅπως μάθωσι τὸ αἶτιον τοῦ θορύβου, καὶ ἀπέβηθησκον ἀγνοοῦντες ποιοὶ εἰσὶν οἱ προδότες, καὶ ὑπὸ ποίων χειρῶν ἐλάβανον τὸν θάνατον. Τινὲς ἐξ αὐτῶν, εἰδοποιηθέντες περὶ τοῦ κινδύνου, κατέφυγον ἐντὸς τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀκροπόλεως· ἕτεροι ἔφευγον ἔξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, πάντες δὲ ὅσοι δὲν ἠδύναντο νὰ φύγωσιν ἐπιπτον ὑπὸ τὴν σπάθην τοῦ νικητοῦ.

Ἐν μέσῳ τῆς αἱματηρᾶς ταύτης νίκης, ὁ Βαϊμούνδος δὲν ἐλησμόνησε νὰ λάβῃ τὴν κατοχὴν τῆς πόλεως, καὶ ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ἡμέρα, ἐφαίνετο ἥδη ἡ ἐρυθρὰ σημαία του ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου πύργου τῆς πόλεως. Οἱ πλείστοι τῶν ἐν τῇ πόλει ἐνοικούντων χριστιανῶν, οἵτινες κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας εἶχον πλεῖστα ὑποφέρει ἐκ τῆς τυραννίας τῶν ἀπίστων, συνηνώθησαν μετὰ τῶν ἐλευθερωτῶν των· πλείστοι αὐτῶν ἐδείκνυν τὰς ἀλύσεις δι' ὧν ἐδεσμεύθησαν παρὰ τῶν Τούρκων, καὶ ἡ θέα αὕτη ἠρέμιζεν ἔτι μᾶλλον τὴν μανίαν τοῦ νικηφόρου στρατοῦ. Αἱ πλατεῖαι ἦσαν κεκαλυμμέναι

ὑπὸ πτωμάτων, καὶ τὸ αἷμα ἔρρεεν ὡς χεῖμαρρος εἰς τὰς ὁδοὺς. Ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, ὅπου εἰσῆρχοντο οἱ στρατιῶται, θρησκευτικὰ ἐμβλήματα ἐδείκνυν αὐτοῖς τὰς τῶν χριστιανῶν, καὶ ἱεροὶ ὕμνοι ψαλλόμενοι ἀνήγγελλον τοὺς ἀδελφούς των. Πᾶν ὅ,τι δὲν ἔφερε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἐγένετο ἀντικείμενον τῆς μανίας των, καὶ πάντες ὅσοι δὲν ἐπρόφερον τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἐσφάζοντο ἀνηλεῶς.»

Οὕτω ἐάλω καὶ ἡ πόλις αὕτη διὰ τοῦ δόλου, ὡς τὸ ἀρχαῖον Ἰλιον· ὁ δὲ δοικητὴς ὀθωμανὸς φεύγων ἐφονεύθη ὑπὸ τινων ἀρμενίων ἔξω τῆς πόλεως. Ἀποῦ οἱ χριστιανεὶ ἐκορέσθησαν αἱματος, ἠρκέσθησαν εἰς τὸ νὰ περαιοῦσιν τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει καταφυγόντας τούρκους, καὶ ἐπανελθόντες εἰς τὴν πόλιν παρεδόθησαν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν μέθην τῆς νίκης των.

(ἀκολουθεῖ),

Ο ΓΑΜΟΣ

ΠΑΡΑ

ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ΤΕ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙΣ.

Ο ΓΑΜΟΣ, λέγει τις τῶν σοφῶν γάλλων, δὲν εἶναι τι τῶν μικροῦ λόγου ἀξίων, ἢ τι τῶν μεγάλων τοῦ βίου· εἶναι καθόλου ἢ μέγα τι ἀγαθόν, ἢ τ' ἀνάπαλιν μέγα κακόν, μεγάλη τις ἄνεσις τοῦ βίου ἢ μέγας σάλος καὶ ταραχὴ, παράδεισος ἢ κόλασις· εἶναι ἡδιστος καὶ γλυκύτατος βίος ἐὰν καλὸς ἀποβῇ, χαλεπὴ δὲ καὶ δύσκολος ἐμπορία καὶ δεσμὸς ἀκανθώδης καὶ φαρμακερὸς ἐὰν τύχῃ κακός· εἶναι τέλος· σύμβασις τις ἢ συνθήκη, ἐν ᾗ ἀκριβέστατα ἐπαληθεύει τὸ δὴ λεγόμενον· ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ Θεὸς ἢ λύκος, (homo homini Deus aut lupus).

Ἡ σοβαρὰ αὕτη διάκρισις εἶναι πραγματικὴ εἰκὼν τοῦ γάμου διὰ πᾶσαν κοινωνίαν καὶ διὰ πάντας τοὺς αἰῶνας. Εἰς τὰς ἀρχαίας κοινωνίας, τὰς μᾶλλον πεπολιτισμένας, ὅπου ἡ μονογαμία ὑπῆρχεν ἐν ἀρχῇ, ἡ διὰ τοῦ γάμου ἔνωσις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἀπετέλει, καθὼς τὴν σήμερον, τὸ σπουδαιότερον συμβόλαιον τοῦ ἀνθρώπινου βίου. Ὁ αὐτὸς σχεδὸν κατὰ τὰς συνεπειάς του ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ῥώμῃ ὁ γάμος, προσλαμβάναν ὅμως διαφορὰς τινὰς κατὰ τε τοὺς νόμους καὶ τὰ ἦθη τὰ διέποντα τὰς κοινωνίας ταύτας· διὸ καὶ θέλομεν ἐξετάσει αὐτὸν ἰδίᾳ ἐν ταῖς